

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no

Oslo, 20. februar 2018

Kunstnernettverket samler 20 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 29 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Sak 17/1884

Høring: Egen pensjonskonto mv.

Kunstnernettverket representerer rundt 29 000 kunstnere, og en stor andel av disse faller innenfor gruppen lavtlønte. Ifølge Kunstnerundersøkelsen *Kunstneres inntekt i 2013* ved Telemarkforskning, (Heian, Mari Torvik, Kleppe, Bård og Løyland, Knut (2015) *Telemarkforskning Rapport nr. 350, Bø*) har nærmere halvparten av kunstnerne *ingen* pensjonsordning, for visuelle kunstnere er tallet så høyt som 60,0 prosent.¹ Selvstendig næringsdrivende kunstnere, frilansere og korttids- og deltidsansatte har i stor grad basert seg på Folketrygdens minstepensjon som eneste pensjonsordning. Med omleggingen av folketrygden, bortfallet av besteårsregelen som var uvurderlig for kunstnere med svært skiftende inntekter, og reduserte utbetalinger, er det påkrevd å finne andre løsninger om ikke kunstnerne skal ende i alvorlig fattigdom.

Skal kunstnerne sikres på linje med andre arbeidstakere, må det legges til rette for at det kan opptjenes tjenestepensjon også på korte ansettelser, lav ansettelsesgrad og lave inntekter. Vi mener at det er viktig å legge til rette for fremtidens arbeidsliv og gjennom å sikre at alle, uavhengig av tilknytningsform, har et minimum av rettigheter.

Finansdepartementet foreslår i høringsnotatet å gjøre endringer i innskuddspensjonsloven ved å innføre et system med egen pensjonskonto. Samtidig foreslår de å fjerne kravet om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha krav på å få med seg oppspart pensjonskapital.

Kunstnernettverket stiller seg positiv til innføringen av egen pensjonskonto og mener dette er en forutsetning for å gjøre det mulig for våre grupper å opparbeide seg et minimum av tjenestepensjon. Samtidig er svært mange kunstnere frilansere og/eller selvstendig næringsdrivende og mange har en kombinasjon av så godt som alle ulike tilknytningsformer.

Selv om forslaget i denne omgang kun vil gjelde i ansettelsesforhold, åpner *prinsippet* om en egen pensjonskonto, med mulighet for *valg av leverandør*, opp for en bredere, og mer langsiktig tenkning. Korte ansettelser, sporadiske frilansoppdrag og arbeid i enkeltpersonforetak gjør at mange kunstnere i dag faller

¹ TF-rapport 350, 2015. <https://www.telemarkforskning.no/publikasjoner/filer/2631.pdf>, s. 89–90-

mellom to (eller flere) stoler, og for mange er pensjon bare en rekke små, teoretiske summer man aldri reelt vil se noe til. Vi ser derfor for oss at ordningen bør kunne utvides til også å gjelde frilansinntekter (inntekter fra ikke-ansatt lønnsarbeid), arbeidsstipender mv., og på sikt også inntekter fra oppdrag.

Den departementsoppnevnte arbeidsgruppen utredet i sin rapport desember 2016 i tillegg til de foreslåtte endringer, ytterligere to mulige endringer i lov om innskuddspensjon som er relevante for vår gruppe: fjerne regelen om minst 20 % stillingsprosent, samt fjerne bunnfradraget på 1G (opptjening fra første krone).² Kunstnernettverket er skuffet over at departementet i høringsnotatet ikke diskuterer disse forslagene, og vil sterkt anmode om at også disse endringene tas med i lovendringen.

Flere instanser, både regjeringens egen arbeidsgruppe, FAFO og Actecan, har påpekt at å fjerne bunnfradraget er det tiltaket som vil ha relativt størst effekt for de med lave inntekter, og at det slik vil virke utjevnende, noe som skyldes at andel av inntekten som i dag ikke gir pensjonsopptjening, er størst for de ansatte som har de laveste inntektene.³ Ansatte med små stillingsbrøker vil i dag i sin helhet falle utenfor tjenstepensjons-systemet. De samme instansene påpeker også at disse unntakene rammer kvinner i større grad enn menn.

Vi vil her hverken gå ytterligere inn på pensjons- eller skattelovgivningens mulige begrensninger, men ønsker å sette fokus på et behov, og beskrive en reell utfordring, som i fremtiden bør løses. Kunstnernettverket mener den langsiktige målsettingen bør være å muliggjøre en egen pensjonskonto, hvor man kan samle alle ulike typer pensjon fra alle ulike tilknytningsformer. En forutsetning for en slik ordning vil som nevnt over være pensjon fra første dag og første krone.

Anbefalinger:

Fjerne kravet om minst 20 % stilling

Kunstnernettverket mener at innskuddspensjonslovens § 4-2 tredje ledd, og tjenstepensjonslovens § 3-4, første ledd, bør strykes:

Innskuddspensjonsloven § 4-2 (3)

Arbeidstaker som har mindre enn en femtedels stilling i foretaket skal ikke være medlem av pensjonsordningen med mindre annet er fastsatt i regelverket.

Tjenstepensjonsloven §3-4 /1)

Arbeidstaker som har mindre enn 20 prosent av full stilling i foretaket, skal ikke være medlem av pensjonsordningen, med mindre annet er fastsatt i regelverket.

² Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenstepensjon,

https://www.regjeringen.no/contentassets/6e13bfdfee1e47d5b8688634bb95a43d/egen_pensjonskonto.pdf

³ Effekter av ulik rett til pensjonsopptjening i innskuddspensjonsordninger, rapport 2016-02

Fjerne muligheten for bunnfradrag på 1G

Etter lov om obligatorisk tjenstepensjon er det valgfritt om grunnsatsen skal starte fra første krone eller fra 1 G. Vi mener muligheten for bunnfradrag på 1 G må fjernes.

Vi mener også at OTP-lovens § 4 første og andre ledd bør endres ved at ”mellom 1 og 12 G” strykes som følger:

1) Oppretter et foretak en pensjonsordning med innskuddspensjon skal foretaket etter innskuddsplanen hvert år betale innskudd til alderspensjon for medlemmene. Innskuddet skal minst utgjøre 2 prosent av den lønn som det enkelte medlem mottar fra foretaket i løpet av innskuddsåret, jf. innskuddspensjonsloven § 5-5. Kongen kan fastsette nærmere regler om beregning av innskudd.

(2) Oppretter et foretak en pensjonsordning etter tjenstepensjonsloven, skal foretaket etter pensjonsplanen hvert år betale innskudd til alderspensjon for medlemmene. Årlig innskudd skal minst utgjøre 2 prosent av lønn, som det enkelte medlem mottar fra foretaket i løpet av premieåret, jf. tjenstepensjonsloven § 4-3. Kongen kan gi forskrift om beregning av årlig innskudd.

På vegne av Kunstnernettverket,
vennlig hilsen Utvalg for trygd og pensjon

Christine Thomassen – nestleder Musikernes fellesorganisasjon (leder)
Knut Alfsen – styreleder Norsk Skuespillerforbund
Tove Bøygard – styremedlem NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere
Cathrine Louise Finstad – styreleder Grafill
Jan Terje Helmlie – juridisk rådgiver Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
Ika Kaminka – foreningsleder Norsk Oversetterforening
Katinka Maraz – styreleder Forbundet Frie Fotografer